

Heemkring BKW – Sint-Martens-Bodegem

Bodegem in vroegere tijden nr. 24 – 2023

De Walravenshoeve te Bodegem

Het grondstuk waarop in de 19^e eeuw de huidige Walravenshoeve zou verrijzen, kan terugblikken op een lange voor-geschiedenis. In de cijnsboeken wordt het omstreeks 1400 aan de erfgenamen van **Jans Ruwe alias de Neve** toegeschreven. Afgaand op kaartmateriaal van ca. 1713 lag het perceel aan de zuidoostelijke toegangsweg tot het landhuis van raads-heer Lucas Broeckmans (nu gekend als het *kasteel Marlier*). De hoeve besloeg aanvankelijk een oppervlakte van 235 roeden, wat later tot 388 roeden werd

uitgebreid. Op 23 oktober 1441 verzeilt het goed bij een Brusselse burger, **Jan Rampaert**, te Bodegem goed bekend omdat hij op 7 mei 1440 de *Honsemhoeve* met haar omvangrijk pachtgoed verwerft. Het hier interesserende grondstuk ging over op zijn zoon **Willem Rampaert** die het op 30 januari 1446 van de hand doet aan een zekere **Jan Beecmans**. Het bunder land, dan gesitueerd op het veld *Cortemeerbergh*, komt vervolgens in het bezit van een evenmin nader geïden-tificeerde **Jan van der Linden**.

Het grondstuk waarop de Walravenshoeve werd opgericht, nummert men op deze kaart van omstreeks 1713 als het perceel nr. 3 van het veld "De Houde Hoeve". De hofstede lag aan de toenmalige toegangsweg tot het landhuis van Mr Broeckmans (nu "kasteel Marlier").

Met een transactie op 12 november 1492 treden **Reynier de Vleminck** en echtgenote **Margriete van Keleghem** in het bezit van de boerderij. Tal van pandstellingen en taksen wegen op het goed:¹

- twee mudde rogge aan het Sint-Jansgasthuis te Brussel;
- een mudde graan aan de cisterciënzerinnen van Aywiers (klooster gevestigd te Couture-Saint-Germain);
- 15 veertelen koren aan de Bodegemse Sint-Niklaaskapelrij;
- 18 schelling *payment* aan de Armen van Bodegem;
- op 3 vierendelen een cijns van 11 schelling en 3 broden, aan de heer van Gaasbeek te voldoen met Kerstmis;
- op 3 vierendelen: 2½ kappuinen;
- op 3 vierendelen: *bameschout* aan de heer van Bodegem, een cijns ten bedrage van 5 schelling en 3 broden die verviel met Sint-Bavo (1 oktober).

Na de dood van Reynier komt de hofstede aan hun dochter **Marie Vleminck**. Zij huwde met **Thomas Speeckaert**, een echtverbintenis waaruit zes kinderen zouden ontspruiten.² Op 2 februari 1524 verwerft het echtpaar een tweede woning, gelegen recht voor de kerk en thans gekend als het *landhuis Storms*.

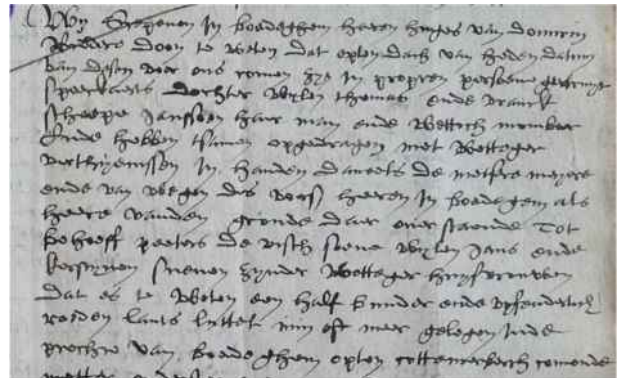
Via de ouderlijke nalatenschap valt het perceel van 235 roeden dochter **Geertruyt Speeckaert** in de schoot. Zij huwde **Vranck Schoepe**, zoon van Jan. Samen doen zij op 9 april 1572 afstand van het goed, namelijk ten gunste van **Peeter de Visch en Kerstynne s'Neven** (de Neve). Drie jaar voordien, op 28 april 1569, hadden deze laatste zich reeds op de *Neercamme* gevestigd. Hun aankoop op *Cottemerberg* omschrijft men als volgt:

een half bunder ende vijffendertich roeden lants luttel min oft meer gelegen inde prochie van boedeghem opten cottemerberch.

De verkopers vestigden tegelijk een erfrente op het grondstuk, die uiteraard ten laste van de kopers zou blijven:

*acht Karolusgulden tsiaers tstück tot twintich stuivers brabantse gerekent al-tijt vallende ende te betalen te lichtmisse.*³

Na de dood van Geertruyt Speeckaert draagt de weduwnaar Vranck Schoepe deze verplichting op 12 oktober 1583 over op **Jan Jacobs** (zoon van Mercx) en diens echtgenote **Marie van der Gothen**. In ruil zouden zij Schoepe de rente levenslang blijven doorbetalen.⁴ Het is dit echtpaar dat op 25 juli 1562 bijkomend anderhalf dagwand op *d'oude hoff* aankocht van Aert de Vleminck en Beatrijs Moernaye, hetgeen de totale oppervlakte op 388 roeden bracht.⁵

Detail uit de akte van 9 april 1572.

Na Peeter de Visch staat **Jan Coppens alias van Boterberghe** als volgende bezitter in het Bodegemse cijnsboek opgetekend. Hoe en wanneer hij precies het grondstuk op de *Cortemeerberg* verkreeg, hebben we niet achterhaald.

Jan Coppens bouwde er wellicht eind van de jaren 80 van de 16e eeuw een nieuwe hofstede. Bij een latere openbare verkoop op 24 oktober 1590 schrijft men:

eene hoffstadt metten huysen daer op staende ende der zelver andere toebehoerten.

Het bezit ging vervolgens naar de kinderen van Jan's eerste vrouw Jozijne Nijs, namelijk Henrick, Peeter, Joos en Hansken de Hazelere. Vader de Hazelere, kleermaker te Brussel, behield de *tocht* (het vruchtgebruik).⁶

Op 9 mei 1595 schenkt hij zijn aandeel in de hofstede (*metten huysen ende stallen*) aan de vier kinderen. Dezelfde dag schrijft de schepensbank het goed aan pachter **Hendrick de Mesmakere**, zoon van Quintens, vergezeld van zijn echtgenote **Maria Batens**. Gezien de minderjarigheid

¹ RA Leuven, best. 51-2 nr. 801, fol. 288r.

² *Bodegem in vroegere tijden* nr. 17-2020, 3.

³ RA Leuven, best. 51-2 nr. 808, fol. 377r.

⁴ RA Leuven, best. 51-2 nr. 809, fol. 31v.

⁵ RA Leuven, best. 51-2 nr. 808, fol. 225r.

⁶ RA Leuven, best. 51-2 nr. 809, fol. 227r.

van de kinderen was de tussenkomst van de Brusselse *overmomboiren vande wesen* vereist.⁷

Ten voordele van Jacob van Cutsem en echtgenote Johanna van Schepdaele (weduwe van Bernaert Crabbe) vestigt Hendrick op 22 oktober 1603 een jaarlijkse rente van 12 Rijnsgulden en 10 stuivers: *den Rinsgulden tot twintich stuivers ende den stuiver te drie plecken Brabants*. Daarvoor werd borg ingesteld op de hofstede, inbegrepen het huis, de schuur en de stallen, evenals op overige bezittingen te Bodegem.⁸

Na Hendrick's overlijden verkoopt de minderjarige erfgename, zijn dochter Anna, het goed. Daarvoor traden op 11 juni 1608 Jacob Batens en Nicolaes vanden Perre als voogden op, samen met Jan Hannaert (burgemeester van Bodegem in 1641) en de kinderen Marie, Margriete en Jacomyne (nakomelingen uit het eerste huwelijk van Jan Hannaert met Marie Batens). De hofstede komt dan aan **Jacob Batens** (zoon van Jan) met echtgenote **Anna Goossens**:

*eene hofstadt metten huysen, schuieren, stallen, metten hoplochten daer aenen liggende ende sijnen anderen toebehoirten gelegen inde prochie van Boedegem opten cottemerberch groot omtrent een halff bunder ende vijffendertich roeden.*⁹

Bij de volkstelling van 6 februari 1613 verklaart Jacob dat hij zijn hofstede in cijns hield van Jan de Walsche als heer van Bodegem. Zijn dochter, **Catelijne Batens**, huwde **Jacques Hallemans** (†Bodegem 1630) met wie ze vier kinderen had.¹⁰ Door een *erfuytgevinghe op rente* bewam haar man op 8 april 1621 een aangrenzende perceel van 150 roeden, nalatenschap van Joannes Alvarado Brachamonte (†1602), gouverneur van de steden Dendermonde en Nieuwpoort en kapitein van een compagnie *Spaignaerts*, evenwel een erfgoed uit de nalatenschap van zijn echtgenote, Charlotte Hoffmans.¹¹

⁷ RA Leuven, best. 51-2 nr. 809, fol. 228r.

⁸ RA Leuven, best. 51-2 nr. 809, fol. 337v.

⁹ RA Leuven, best. 51-2 nr. 810, fol. 394v.

¹⁰ Allen gedoopt te Bodegem: Joanna °8 feb. 1616, Philippus °26 dec. 1618, Paulus °okt. 1621 en Philips °14 sept. 1626.

¹¹ RA Leuven, best. 51-2 nr. 810, fol. 713r.

Het houten naambord, een sierlijke realisatie van BKW-voorzitter Jean-Pierre Van Der Kelen, werd op zondag 8 juni 1980 onder grote belangstelling (ca. 150 aanwezigen) onthuld. De toenmalige voorzitter van heemkring BKW, Gilbert Romeyns, causeerde er al over het rijke verleden van de hoeve.

Na het overlijden van haar man gaat Catelijne te Bodegem een tweede huwelijk aan op 23 november 1630 met **Hendrik van der Smissen**. Het nieuwe gezin telt twee kinderen te Bodegem: Maximilianus °19 okt. 1631 en Joannes °1 mei 1635.

Na het heengaan van Catelijne Batens († vóór 1665) komt de hoeve aan de zes kinderen uit beide huwelijken. De oudste dochter Joanna, gehuwd met Philips De Kempeneer, verkoopt op 7 maart 1665 voor 200 Rijnsgulden, haar zesde part in een *hoffstadt metten huysen, schuieren, stallen ende hoplochten*. De gegadigde betrof haar broer Philips Hallemans, op dat ogenblik inwonend op de hoeve.¹²

Kaart uit het meetboek ca. 1713 (RA Leuven, best. 51-2, nr. 8827)

Philips Hallemans, die zich opwerkte tot pachter en schepen te Bodegem, trouwde met **Anna Van der Borch** (†Bodegem, 4

¹² RA Leuven, best. 51-2 nr. 815, fol. 254r.

feb. 1671). Binnen het gezin ontdekken drie kinderen te Bodegem het levenslicht.¹³ Het echtpaar verwerft op 12 juli 1666 het volledige bezit van de hofstede ingevolge een akte van *accorde ende overneminghe* aangegaan met Philips de Kempeneer en Johanna Hallemans, *zijn swaeger ende sustere*, dit alles geregistreerd bij notaris Roeland van der Borch te Brussel.

Op 24 december 1672 leent Philips Halle-mans bij buurman Lucas Broeckmans 400 Rijnsgulden tegen een jaarlijkse rente van 25 Rijnsgulden. De hofstede met bijhorende grond wordt als onderpand gegeven.¹⁴ Er volgden echter nog meerdere leningen, wat het financieel eindresultaat niet bepaald rooskleurig maakte. Op 23 mei 1687 bedroeg de schuld aan achterstallige interesten 395,5 gulden, waarop Lucas Broeckmans hypotheek liet vestigen. Om uitdrijving te voorkomen (*om deselve Evictie te verhueden*) verkocht Philips in allerijl 3 dagwand op het veld *de Zijpe*, gelegen tegenover de hofstede.¹⁵ Bij zijn dood op 25 november 1697 liet hij trouwens nog een schuldenberg achter van minstens 1200 gulden, vermeerderd met een resem interesten aan Nicolaas Broeckmans, zoon van Lucas Broeckmans die op 18 mei 1695 was overleden.

Wegens het aanhoudend geldgebrek geraakte echter ook de hoeve in een erbarmelijk verwaarloosde staat. Het noopte zoon Jacobus ertoe om op 23 december 1697 over te gaan tot liquidatie. Daartoe verkreeg hij volmacht van zijn jongere broer Judocus (de andere broer Egidius lijkt niet vermeld). Niet in staat om de vervallen hofstede te herstellen, doet Jacobus *wel ende rijpelijk geconsidereert* de verzwaarde nalatenschap van de hand aan **Adriaen Beemont** (°Itterbeek, 17 sept. 1665), zoon van Paulus en Elisabeth De Mesmaecker. Zijn eerste werk bestond erin de schuld van 1200 gulden aan Nicolaas Broeckmans op diens landhuis te gaan volstorten.¹⁶

Beemont trad op 9 november 1691 in het huwelijk met **Geertruyt de Winne** (°Bodegem, 19 mrt 1666), dochter van Bartholomeus en Clara Marchant. Uit het huwelijk ontsproten te Bodegem niet minder dan negen kinderen.¹⁷ Hun zoon Joannes (°1700) studeerde theologie aan het Malderuscollege van de Universiteit van Leuven en stichtte op 18 december 1724 een kapelanie in de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Alsemberg. In 1733 werd hij pastoor te Buizingen, waar hij sterft op 15 januari 1744.¹⁸

Kaart uit het meetboek van het Brusselse Sint-Janshospitaal (1708).

Adriaen Beemont fungeerde vele jaren als schepen en bemachtigt ook het eervolle ambt van meier van de Bodegemse heerlijkheid. Binnen de kortste tijd knapt hij de vervallen hofstede op. Jaar na jaar ziet men ook zijn bezit binnen het dorp toenemen. Vanaf 1699 tot twee maanden voor zijn overlijden in 1740 besteedt hij een totaalbedrag van 4.147 gulden ter verwerving van 21 percelen, gezamenlijk een oppervlakte dekkend van 2.943 roeden (ca. 9,19 hectare). De akkers lagen verspreid over verscheidene velden: Solleveld, Langeveld, Hertbempt, Middelhoeve, Steenberg, Kerselerenveld, Lange Hoeve, Hoeve-naast-Bodegem, Kleine Zijpe en de Groten Pannensteert.

¹³ Egidius °21 sept. 1664, Jacobus °20 dec. 1665 en Judocus °20 jan. 1669.

¹⁴ RA Leuven, best. 51-2 nr. 816, fol. 97r.

¹⁵ RA Leuven, best. 51-2 nr. 816, fol. 423r.

¹⁶ RA Leuven, best. 51-2 nr. 816, fol. 539r.

¹⁷ Joannes °17 mrt 1693 en †17 okt. 1693, Maria °15 aug. 1694, Clara °5 dec. 1696, Joannes °5 mei 1700, Henricus °13 apr. 1702 en †16 jan. 1727 in de kerk begraven, Antonius °26 jun. 1704 en †11 jan. 1705, Antonius °11 jan. 1707 en †22 jan. 1707, Petrus °11 nov. 1708 en †18 nov. 1708 en Ignatius °9 sept. 1710.

¹⁸ RA Leuven, best. 51-2 nr. 818, fol. 341r.

Uit een akte blijkt dat de schepenen regelmatig in de herberg van Adriaen Beemont vergaderden. Wellicht rond 1710 had hij daar een *camme* ingericht. De brouwerij wordt nog niet vermeld bij de telling uit 1702 (Beemont wordt dan overigens slechts bij de *grote boeren* gerangschikt), terwijl in een schepenakte uit 1725 zijn bedrijvigheid wordt omschreven als een *brauwerije* met *ketels, camme gereck, etc.*

Het succes van de hardwerkende ondernemer wekte echter afgunst, waardoor Beemont het doelwit van redeloze roddel en wilde beschuldigingen werd. De ware aanleiding is onduidelijk, maar op straat en in de herbergen werd hij ongenadig uitgescholden voor dief en bedrieger, dat hij gelden uit de gemeentekas voor eigen doeleinden zou aanwenden, e.d.

Op 23 oktober 1710 belandt het geroddel voor de schepenen van Bodegem. Ignatius Lindemans, vanaf 1707 adviserend rechtsgeleerde en vanaf 1710 procureur bij de Bodegemse schepenbank, verdedigt aanlegger Beemont:¹⁹

aen nyemant en is gepermitteert sijnen evenaesten te diffameren, blameren, nocte te crencken in sijne eere ende reputatie.

Op de 21 oktober had Michiel Plas (meier te Bodegem en pachter op het Bodegemse *Hof ten Broeck*) ten huize van Francis Hoffman (herbergier in *De Catte*, de latere *Appelmanshoeve*), aan het adres van Adriaen *infaeme ende abominable woorden uitgespouwen:*

“gij zijt mordieu eenen verrader vande cleyne bancke ende eenen falsaris ende andere reproches ende Dreygementen”.

Het gebrek aan bewijslast veroorloofde procureur Lindemans dit eenvoudig als laster weg te wuiven:

dat sulcx geensints en magh worden getollereert, namentlijk ten respecte des gedaeghde als wesende eenen publiecken persoon ende man van Eere voerende de naem van Borghmeester.

Op de volgende zitting van 6 november trekt meier Plas de aantijgingen al in:²⁰

noynt gedachten ofte gepeysen heeft gehadt van sulcx te doen aenden persoon vanden aenleggere maer ter con-

trarien den selven altijt heeft aensien ende gehouden voor een eerlijcken man

Dit is niet alles, want een jaar later krijgt Adriaen het aan de stok met molenaar Jacques Brughmans. Tijdens de zitting van 27 augustus 1711 (n.b. ten huize van Adriaen) trekt de molenaar de woorden alweer in en wimpelt de beschuldigingen af als zijnde *valsche ende vuyt den duym gesoghen*.²¹

Zelfs jaren later herleeft de vete. Op zondag 26 september 1717, toen een kermisdag, beramen enkele ruziestokers een complot onder leiding van Stephanus Verbeyst die zichzelf *capiteyn* noemde.²² Om 10 uur 's avonds vallen ze het huis van Adriaen binnen. In de gelagzaal komt het tot een handgemeen, zagezegd omdat men geen bier wilde schenken. Adriaen raakt daarbij ernstig gewond:

(...) dit feyt, dat hij den voors. Adriaen Beemont, refuserende enckelijck ingevolghe sijne majesteits Placcaerten, om rusie te schauwen, aen hun bier te tappen, in sijnen huuse hebben geagresseert ende hem soo jammerlijck geslaegen, gewont ende gequetst met stortinghe van Bloet, dat hij buyten sich selven ende verstandt was liggende ende gernerckt dusdaenighe feytelijckheden, naementlijk op kermisdaeghen, volgens sijnen majesteits Placcaerten sijn intollerabel ende straeffbaer, tot dyen gevoeght dat hij abbominabelijck hebben gevloecht, gebannen ende gesweirt, mitsgaeders gedaen publiecq straetschenderijen buyten tijts ende inden nacht (...)

Anthoen vander Straeten deinst er op 28 september 1718 niet voor terug om nog meer verwijten de wereld in te sturen, verwijzend namelijk naar een gesprek met burgemeester Jan Fasseel en de paarden-smid, dit tijdens een zitting van de schepenen in de herberg van Adriaen:

*sittende in de keucken van de herberge ende was commen ontsteken sijne pijp ende alwaer in de camer van deselve herberge vergaedert waeren die Regeerders deser prochie.*²³

¹⁹ RA Leuven, best. 51-2, nr. 4155, fol. 762v-763.

²⁰ RA Leuven, best. 51-2, nr. 4155, fol. 764v.

²¹ RA Leuven, best. 51-2, nr. 4155, fol. 778v-779.

²² RA Leuven, best. 51-2, nr. 4155, fol. 836v-837.

²³ RA Leuven, best. 51-2, nr. 4155, fol. 873r.

In juni 1719 is het nogmaals hommeles met molenaar Brughmans. In de herberg van Adriaen, in gezelschap van pachter Jan Fasseel en paardensmid Jan de Smeth, laat deze zich het volgende ontvallen:

wat dunckt uwe van onsen biemont die nu tsedert eenighe jaeren errewaerts soo veel goet ende lant heeft gecocht dat hij eenen van de meeste gegoyde ende gelande van de prochie is (...)

En terstond wordt Adriaen opnieuw beschuldigd:

presentelijck soude goet coopen met een andermans gelt.

In zijn advies aan de schepenen stelt procureur Lindemans over de aanhoudende beschimpingen en aantijgingen dat deze *nyet en is tollerabel in een landt van rechten*.²⁴

Niettemin waagt een andere buurman van Adriaen, Peeter Crabbe, op 3 februari 1721 hem ervan te betichten dat hij, samen met burgemeester Jan Fasseel, 2000 gulden uit de parochiekas zou hebben onvreemd.²⁵

Tijdens de laatste zitting over de zaak, een paar jaar voor Adriaen's dood, getuigt het echtpaar Gillis Doms en Catharina Ceuppens op 13 juni 1737:

soo temerair ende vermeten sijn geweest om hem uyt te spauwen villey-nighe ende onverdraegelijcke injurieuse woorden ende naementlijck dat hij is eene dieff.²⁶

Ondank is 's werelds loon, want bij de doop van hun tweede zoon op 1 augustus 1733 zagen het echtpaar er nog geen graten in om hun boreling Adrianus te noemen en de gulle Beemont uit te nodigen om dooppeter te zijn.

Na het heengaan op 22 juli 1720 van zijn (allicht ook beproefde) echtgenote Gertrudis gaat Adriaen een tweede echtverbintenis aan met **Elisabeth Neels**, afkomstig uit Sint-Martens-Lennik.

Beemont vindt de eeuwige rust op 23 juni 1740 en wordt in de dorpskerk in het graf van zijn eerste vrouw bijgezet.

Grafsteen van Gertrudis de Win en Adriaen Beemont in de kerk van Bodegem, nu rechts achteraan in de dorpskerk (foto Luc De Cooman).

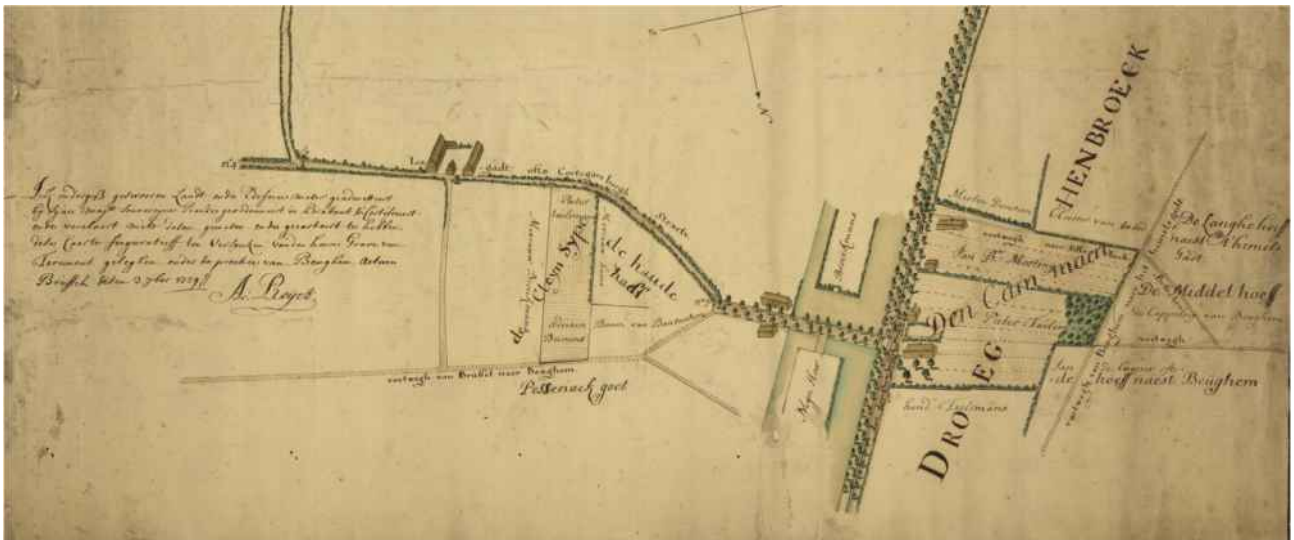
Beemont's nalatenschap werd verdeeld onder vier overlevende kinderen, namelijk de dochters Maria en Clara en de zonen Joannes en Henricus. De hoeve met bijhorende bodem viel dan aan Maria Beemont die in Bodegem op 16 juni 1720 (een maand vóór haar moeder overleed) in het huwelijk trad met **Judocus Walravens** (°Sint-Pieters-Leeuw, 16 apr. 1691), zoon van Franciscus en Joanna Straetmans. Het jonge gezin woonde aanvankelijk te Sint-Martens-Lennik en bracht minstens zes kinderen voort.²⁷

²⁴ RA Leuven, best. 51-2 nr. 834 (geen paginering; zie archief BKW, foto 3671 e.v.)

²⁵ RA Leuven, best. 51-2, nr. 4155, fol. 1047.

²⁶ RA Leuven, best. 51-2, nr. 4155, fol. 1313.

²⁷ Gedoopt te Sint-Martens-Lennik: Jan-Baptist (°6 aug. 1727), Petrus (°31 jan. 1733) en Philippus (°14 dec. 1734). Van drie (jongere?) kinderen is de doopakte niet achterhaald: Elisabeth (†Bodegem, 15 mei 1741, in de kerk begraven), Adrianus (†Bodegem, 1 mei 1726) en Anna Maria.

Kaart van landmeter A. Proyet (1739). Het veld "Oude hoeve" noemt men hier "de haude haeff". De kaart toont ook de dreef naar het landhuis van Broeckmans, eertijds gelegen op de oostelijke oever van de dorpsbeek (en dus niet langs de huidige Poverstraat, toen nog Droogenbroeckstraat).

Judocus Walravens (1691-1748) geldt als stamvader van het voorname Bodegemse geslacht waarin het bezit van de hoeve twee eeuwen lang verankerd zat en tot op vandaag hun naam verbonden bleef.

In 1730 stond Judocus te recht voor de warantmeester, omdat hij op 31 januari 1729 een kudde van een 200-tal schapen had laten grazen *op schepdael in een stuk graen staende op geestelijck goed*. De ooit populaire Bodegemse schapenteelt is hier later volledig teloorgegaan.²⁸

Judocus sterft te Bodegem op 3 oktober 1748 en werd in de kerk begraven. Het mag gezegd dat de grafmonumenten van de pachterfamilie Walravens in de daaropvolgende 18de eeuw in de dorpskerk goed zijn vertegenwoordigd.

Op 9 januari 1744, zes dagen voor zijn wellicht verwachte dood, liet de schoonbroer van Judocus, pastoor Joannes Beemont, een testament opmaken waarbij hij zijn Bodegemse bezittingen aan de kinderen van zijn zus Maria schonk, d.w.z. aan Jan-Baptist en Anna Maria Walravens.

Maria gaat later een verbintenis aan waarbij zij in *clinckende ende blinckende penninghen* duizend gulden ontleent van Elisabeth Groeninckx, een begijntje op het Groot Begijnhof te Brussel. Op 26 mei

1766 wordt het kapitaal door haar zoon Jan-Baptist volledig afgelost.²⁹

Naar haar levenseinde bevond men Maria Beemont *innocent ende crancksinnigh*. Zij blaast de laatste adem uit op 17 april 1766 en werd in het graf van haar ouders in de kerk bijgezet.

Toen dochter Anna Maria haar erfdeel aan haar broer **Jan Baptist Walravens** afstond, werd het volle bezit van de hoeve terstond in één hand verenigd. Jan Baptist gaat het huwelijk aan te Sint-Ulriks-Kapelle op 6 september 1749 met **Maria Anna Steps** (°Sint-Ulriks-Kapelle, 26 nov. 1726; †Bodegem, 9 okt. 1800), dochter van Guilielmus en Elisabeth De Dobbeleer. Het christelijke gezin wordt met elf dopelingen beloond.³⁰

Tussen 1759 en 1775 vonden meerdere beslagleggingen plaats op de bezittingen van Jan Baptist, achtereenvolgens op verzoek van Egidius Orts, rentmeester van het Broederschap van Sint-Elooi te Brussel, van Barbara Francisca Francolet, van Michael Stielemans en echtgenote

²⁹ RA Leuven, best. 51-2 nr. 825, fol. 306; ibidem, nr. 821 fol. 243.

³⁰ Guilielmus (°19 apr. 1752; †20 jan. 1758 in de kerk begraven), Michael (°7 sept. 1753), Maria (°15 feb. 1755; †6 feb. 1758 in de kerk begraven), Catharina Josepha (°6 okt. 1756), Guilielmus (°14 jan. 1759; †25 okt. 1818), Jan Baptist (°25 mrt 1761), Maria Josepha (°17 mrt 1764), Egidius (°2 okt. 1767), Maria Anna (°13 nov. 1769; †16 nov. 1769 in de kerk begraven), Petrus (°14 okt. 1770; †2 dec. 1770 in de kerk begraven) en Maria Anna (°4 feb. 1772).

²⁸ Theys Constant, 'Schapenteelt', *Eigen Schoon en De Brabander* 9-10 (1949) 365.

Zicht omstreeks 1981 op de oostelijke zijde van de Walravenshoeve.

Barbara Lauwereys en ten slotte ook van Paulina Rosa de Blaer, *geestelijke dochter*.³¹ Jan Baptist wist hoe dan ook de schuld te voldoen, aangezien het gehypothekeerde onroerend goed volledig binnen de familie bleef.

Op 5 maart 1793 overlijdt de amper 66-jarige pachter, waarna zijn zoon **Egidius Walravens** de leiding van het landbouwbedrijf met brouwerij op zich neemt. Op 19 maart 1802 treedt hij te Bodegem in het huwelijk met **Cecilia Messin** (°Wambeek, 23 sept. 1773; †Bodegem, 20 dec. 1837), dochter van Jan en Joanna Plas. Net als bij zijn vader is het zaad niet op de rotsen gevallen en zien er te Bodegem elf kinderen het levenslicht.³²

³¹ RA Leuven, best. 51-2 nr. 807, fol. 79, 119, 208, 218, 227 en 229.

³² Joanna Catharina (°2 nov. 1801; †10 apr. 1877), Catharina (°10 jan. 1803; †2 okt. 1815), Maria Theresia (°19 jan. 1804; †16 mei 1836), Jan Baptist (°23 jun. 1805), Guilielmus (°26 jan. 1807; †11 apr. 1809), Antonius Josephus (°21 jan. 1808; †26 jan. 1808), Joannes Franciscus (°2 dec. 1808; †20 jan. 1809), Catharina Maria (°29 nov. 1809; †29 sept. 1848), Maria

Uit een *Dossier d'expertise* van het kadaster vernemen wij dat de brouwerij van Egidius in de Grote Zijpestraat in 1832 een lemen gebouw met strooien dak betrof. Men rangschikte ze in klasse III, afgaande op de aanwezigheid van één brouwketel en één kuip. De brouwerij van burgemeester Michael Appelmans in de dorpskom rekende men toen tot de klasse I, gezien ze beschikte over twee ketels, twee kuipen en twee koelbakken. De Bodegemse brouwerijen produceerden gewoon bruin bier, overwegend voor plaatselijk verbruik.³³

Na de inlijving van onze gewesten bij de Franse Republiek (1794) werd Egidius op 3 maart 1802 te Bodegem als adjunct-meier aangesteld. Voordien fungeerde hij reeds als griffier van de plaatselijke schepenbank.

Josephina (°7 dec. 1811; †5 jul. 1862), Guilielmus (°4 sept. 1813) en Carolus (°17 okt. 1815; †29 jan. 1818).

³³ Vannoppen Henri, 'Bronnen voor de geschiedenis van een hofstede en een landelijke gemeenschap bijzonderlijk toegepast op Sint-Martens-Bodegem', *ESDB* 73 (1990) 4-5-6, 157-168.

Kadasterkaart van Masquelin (1811).

Egidius Walravens wisselt het tijdelijke met het eeuwige op 10 januari 1849 en laat zijn goed achter aan vier overlevende erfgenamen: Joanna Catharina (pachteres), Maria Josepha (zonder beroep), Jan Baptist (kruidenier te Brussel) en Guilielmus (pachter).

Het jaar nadien, op 23 november 1850, vergaderen de kinderen ter verdeling van het erfgoed, waarvan akte bij notaris Van Opstal. De hofstede valt bij die gelegenheid aan de jongste nog in leven zijnde zoon **Guilielmus Walravens** (°1813). Een paar maand later, op 19 februari 1851, engageert hij zich te Schepdaal voor eeuwige trouw aan **Joanna Catharina De Camps** (°Sint-Martens-Lennik, 6 jul. 1817; †Bodegem, 18 okt. 1853), dochter van Joannes Franciscus en Joanna Walckiers. Uit het huwelijk ontspruiten twee kinderen: Joanna Philomena (°20 apr. 1852; de volgende dag overleden) en Joanna Natalia (°28 sept. 1853; †Brusse-gem, 24 feb. 1921).

Op 8 oktober 1853, nog geen maand na de geboorte van haar tweede kind, bezwijkt de moeder. Zij laat Guilielmus met de piepjonge Joanna Natalia achter. In datzelfde jaar zal hij ook tal van verbeteringen en renovaties aan de hofstede aanbrengen.

Van 1855 tot 1863 fungeert Guilielmus als burgemeester van Bodegem. In die functie hertrouwt hij op 9 mei 1855 te Sint-Martens-Lennik met de 16 jaar

jongere **Joanna Carlier** (°Meerbeke, 11 dec. 1829 en †Bodegem, 30 jun. 1867) dochter van Jozef en Joanna Catharina Van Overstraeten.

Het tweede huwelijk wordt gezegend met vijf kinderen, allen te Bodegem geboren:

- Maria Josepha (°28 jan. 1856; †10 jun. 1926);
- Carolus Ludovicus (°21 dec. 1857; †Brussel, 21 jan. 1940);
- Joannes Carolus (°30 sept. 1860; †Brussel, 8 dec. 1888);
- Johannes Judocus (°2 jul. 1863; †Brusse-gem, 30 sept. 1943);
- Ghislenus Christiaan (°30 jan. 1867; †Schepdaal, 24 feb. 1958).

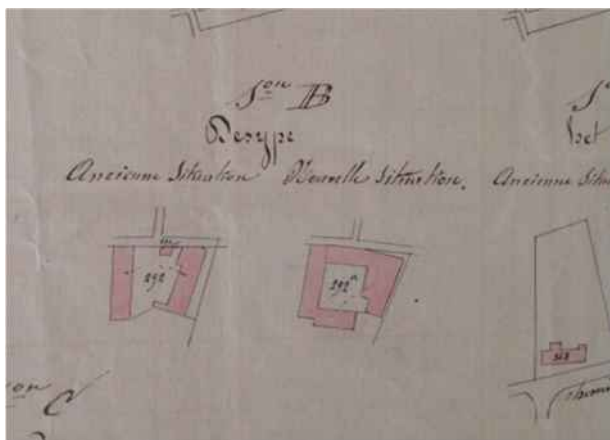

Met de akte van 21 april 1859, opgetekend bij notaris Verbrugghen, weet Guilielmus zich een nabijegelegen woning met hopast aan te schaffen (sec. B nrs. 288 a en b, 289, groot 19,37 are) van de op 9 januari 1859 overleden strooidekker

Toestand 1853 bij het kadaster.

Jan Baptist Heremans. Het goed wordt dan omschreven als *une metairie avec maison, houblonnière et terre tenant au chemin Sypstraet*.

Toestand in 1864 volgens het kadaster. Na een volledige verbouwing van de hoeve worden de twee afzonderlijke vleugels van de boerderij aan elkaar verbonden en vormen sindsdien een gesloten vierkante configuratie.

41 jaar na het heengaan van zijn tweede vrouw vindt ook gewezen burgemeester Guilielmus Walravens de dood op 7 april 1908 in de gezegende leeftijd van 94 jaar. Bij de verdeling van de nalatenschap op 25 juni 1914 treedt de oudste zoon, de ongehuwd gebleven **Carolus Ludovicus**

Walravens, aan als nieuwe bezitter van de vierkanthoeve. Samen met zijn zus Maria Josepha zal hij het landbouwbedrijf verderzetten tot in 1926. In dat jaar komt zij namelijk te overlijden op 10 juni.

Aan de kenmerkende zware houten poorten langs de oostelijke kant van de Walravenshoeve is er ook een smartelijk ongeval verbonden. Uitgerekend Maria Josepha kwam ongelukkig terecht onder een afbrekende poort.

Op 69-jarige leeftijd houdt Ludovicus het voor bekeken. Hij wijkt uit naar Schepdaal en verhuurt de hoeve aan het echtpaar Petrus Cornelis en Maria Ludovica Van der Straeten. Na de dood van Petrus (†8 april 1942) nam hun zoon Theofiel de pacht over en zette de bedrijvigheid voort tot november 1951.

Carolus Ludovicus Walravens overlijdt te Brussel op 21 januari 1940 en verkoos te Schepdaal te worden begraven. Zijn nalatenschap ging over op de kinderen van zijn jongste broer **Ghislenus Christiaan Walravens**. Deze vestigt zich te Schepdaal waar hij op 16 april 1905 huwt met **Joanna Josephina Van den Hove** en hem vier kinderen schonk:

Maurice (notaris, °14 mei 1906; †Dilbeek,

12 sept. 1996), Bertha (°13 sept. 1907; †Itterbeek, 14 jan. 1993), Maria Josepha (°2 nov. 1908; †Sint-Jans-Molenbeek, 25 mei 1968) en Germaine (°17 apr. 1912; †Asse, 17 sept. 1998).

Er werd pas in 1948 tot verdeling overgegaan waarbij de hoeve aan **Bertha Walravens** viel. De verpachting aan Theofiel Cornelis liep ten einde en met de verkoop bij notaris Velge op 29 augustus 1952 wordt een einde gesteld aan haast 200 jaar aanwezigheid van het geslacht Walravens op de Bodegemse hoeve. Voor het contractuele bedrag van 185.000 franken kwam de hofstede, woonhuis, stallen, schuur, ahang en binnenkoer (12,80 are groot) aan **August Albert Vandervorst**, onderwijzer (°Schaarbeek, 2 mrt 1909; †8 apr. 1992), en echtgenote **Jeanne Pauline Buytaert**, onderwijzeres (°Gent, 18 dec. 1912; †22 aug. 1997).

Daarmee viel het doek over de eeuwenoude landbouwbedrijvigheid. Op 8 april 1992 sterft ook August en begunstigt zijn vrouw met de hoeve, evenals hun dochter

Simone Vandervorst, echtgenote van **Roger Dumont**.

Kort nadien, op 1 november 1995, komt de dochter te overlijden, die haar eigen bezit aan haar man maakte. Met de akte van 7 maart 1997 van notaris Depuyt te Molenbeek zal deze het geheel vervolgens overmaken aan zijn schoonmoeder, Jeanne Buytaert. Op 3 juli 1997 zal zij de eigendom tegen lijfrente verkopen aan de naamloze vennootschap Rove Immo, via dezelfde notaris en met tussenkomst van notaris Van Campenhout te Anderlecht. Nog geen twee maanden later overlijdt ook Jeanne, 88 jaar oud.

De laatste naspeurbare transactie betreft deze van 24 september 2004, waarbij de familie Heremans in het bezit van het historische landgoed treedt. Wij wensen **Alain Heremans** en **Nathalie Cuypers** er nog vele voorspoedige jaren.

Edgard Van Droogenbroeck
Secretaris Heemkring B.K.W.

De Walravenshoeve in de bocht van de voormalige Zypestraat (dronefoto van Hans Van Droogenbroeck, zoon van Edgard).

Het echtpaar Heremans op de zonnige Walravenshoeve (foto Luc De Cooman).

Chronologie van de grondbezitters op de locatie van de Walravenshoeve.

1400-1441	Erfgenamen van Jan de Ruwe alias de Neve.
1441-1446	Jan Rampaert en zoon Willem Rampaert.
1446-?	Jan Beecmans.
? -1492	Jan van der Linden.
1492-?	Reynier de Vleminck & Margriete van Keleghem.
? - ?	Marie Vlemincx & Thomas Speeckaert.
? -1572	Geertruyt Speeckaert & Vranck Schoepe, zoon van Jan.
1572-?	Peeter en Kerstyn de Visch-s'Neven (de Neve).
? -1590	Jan Coppens alias van Boterberghe.
1590-1595	de kinderen van Jan de Hazelere en Josyne Nijs.
1595-1608	Hendrick de Mesmakere & Marie Batens.
1608-?	Jacob Batens & Anna Goossens.
? - ?	Cateljne Batens & Jacques Halleman, && Hendrick van der Smissen.
? -1665	kinderen van Cateljne Batens (Halleman en van der Smissen).
1665-1697	Philips Halleman & Anna van der Borch.
1697-1740	Adriaen Beemont & Geertruyt de Winne && Elisabeth Neels.
1740-?	Maria, Clara, Joannes en Henricus Beemont, kinderen van vorige.
? - 1766	Maria Beemont & Judocus Walravens.
1766-1793	Jan-Baptist Walravens & Maria Anna Steps.
1793-1849	Egidius Walravens & Cecilia Messin.
1849-1850	Joanna Catharina, Maria Josepha, Jan Baptist en Guilielmus Walravens.
1850-1908	Guilielmus Walravens & Joanna Catharina De Camps, && Joanna Carlier.
1908-1914	Erfgenamen Guilielmus Walravens.
1914-1940	Carolus Ludovicus Walravens, ongehuwd.
1940-1948	Maurice, Bertha, Maria Josepha en Germaine Walravens, kinderen van Ghislens Christiaen Walravens, broer van Carolus Ludovicus.
1948-1952	Bertha Walravens.
1952-1992	August Albert Vandervorst & Jeanne Pauline Buytaert.
1992-1997	de weduwe Buytaert met dochter Simonne Vandervorst & Roger Dumont.
1997-2004	NV Rove Immo.
2004-heden	Familie Heremans.